

Duales Studium: doppelt hält besser. (2023). <https://www.fhstp.ac.at/de/newsroom/news/duales-studium-doppelt-haelt-besser>

Erasmus+. (2021). SmartVET-HighED – Entwicklung eines Studienganges mit integriertem Meister-/Bachelortitel, o.O.: European Commission.

НАВЧАЛЬНІ ВТРАТИ ЯК ПЕДАГОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН В ШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ НІМЕЧЧИНИ

Тетяна Павлова

Інститут педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна

Актуальність теми навчальних втрат серед школярів Німеччини підкреслюється в щорічному Звіті про моніторинг освіти та навчання 2023 року (Education and Training Monitor, 2023), де вказано, що пандемія COVID-19 серйозно вплинула на освітній процес у країні. Відзначається, що довгі періоди дистанційного навчання суттєво погіршили якість освіти, особливо для учнів із соціально-економічно вразливих груп: «соціально-економічно незахищені учні відчували більші втрати у навчанні, що викликає занепокоєння щодо впливу пандемії на освітню рівність», і потребує детальнішого дослідження проблеми для розроблення ефективних стратегій відновлення освітніх можливостей та зменшення освітньої нерівності.

Дослідження, проведене вченими з Об'єднаного дослідницького центру та Лісабонського інституту вищої освіти та науки (Joint Research Centre and Lisbon's Instituto Superior de Educação e Ciências), дало підстави для узагальнення, наскільки європейські діти відставали від навчальних цілей під час закриття шкіл. Результати показали, що Німеччина є однією з країн ЄС, де школярі найбільше постраждали від закриття шкіл; багато дітей, особливо з уразливих соціально-економічних груп, показали значні навчальні втрати. Визначено, що відносно велика кількість учнів не мають важливих ресурсів для дистанційного навчання. Дослідники відзначають сильний зв'язок між низькими досягненнями та несприятливим становищем, що вказує на те, що учні, які найбільше зазнали втрат у навчанні під час дистанційного навчання, уже значно відставали ще до пандемії. Таким чином Німеччина зіткнулась зі значним зниженням середнього рівня досягнень і зростанням освітньої нерівності (Blaskó et al., 2022).

До початку XXI ст. Німеччина не проводила моніторинг освіти та не брала участі у регулярних міжнародних оцінках. Переломним моментом стала участь у PISA 2000, де країна отримала досить невтішні результати з читання, математики та природничих дисциплін (стало відомим визначення «шок від PISA»), що призвели до широких суспільних реакцій, що сприяли зміщенню освітньої політики у бік компетентнісно-орієнтованих навчальних планів, а також створення освітніх стандартів та регулярного моніторингу освітніх досягнень.

У 2015 році була оприлюднена стратегія Конференції міністрів культури (Kultusministerkonferenz) щодо освітнього моніторингу, яка передбачала такі тренди:

- участь у міжнародних масштабних дослідженнях (PISA; TIMSS; PIRLS);
- розроблення та підтримання освітніх стандартів для початкових та середніх шкіл, включаючи оцінки кожні п'ять років у 4 та 9 класах (IQB Trend in Student Achievement studies), а також надання завдань для іспитів Abitur, забезпечення якості на рівні школи за допомогою щорічних тестів у 3 та 8 класах (Vergleichsarbeiten), освітній звіт (National Report on Education) кожні два роки, забезпечення принципу науковості навчання.

У Німеччині ситуація з навчальними втратами, спричиненими закриттям шкіл та обмежень, пов'язаних з пандемією коронавірусу, докладно вивчена і опрацьована багатьма дослідниками

У 2022 році були опубліковані перші результати національного моніторингу освіти в Німеччині, які охопили період закриття шкіл та обмежень, пов'язаних з пандемією коронавірусу. Результати стандартизованих тестів з математики та читання серед учнів початкової школи показали очікуване зниження, пов'язане з втратою освітніх можливостей під час пандемії для учнів 4 класу. У порівнянні з 2016 роком, бали знизилися з читання та математики.

На основі узагальнення даних досліджень, проведених науковцями, можна дійти таких висновків: 1) закриття шкіл призвело до істотних втрат у навичках та знаннях серед учнів у Німеччині; 2) час навчання школярів значно скоротився внаслідок закриття шкіл: учні витрачали в середньому 3,6 год на день на навчальну діяльність, порівняно з 7,4 год під час очного навчання; 3) більше третини учнів витрачали максимум

2 години на день на навчальну діяльність, а три чверті – не більше 4 годин; щоб компенсувати скорочення навчального часу, діти істотно збільшили час перегляду телебачення, комп'ютерні ігри, користування соціальними мережами (з 4,0 годин до 5,2 годин на день); 4) натомість час на читання, гру на музичних інструментах, творчість чи фізичні вправи збільшився лише незначно – з 2,9 годин до 3,2 годин (Freundl, Lergetporer & Zierow, 2021, p. 2–3); 5) удвічі вищий рівень навчальних втрат зафіксовано в учнів з сімей з нижчим соціально-економічним статусом; 6) порівняно невелика частина учнів брала участь у заходах, спрямованих на надолуження навчальних втрат, таких як додаткові заняття, репетиторство чи програми на канікулах. Проте вони не були орієнтовані на дітей з нижчими результатами у навчанні; втрати навчального часу, спричинені коронавірусом, не були компенсовані відповідними освітніми заходами навіть через рік після початку пандемії (Wößmann et al., 2021, p. 41).

До потенційних складностей в організації дистанційного навчання віднесено: технічні умови навчання (відсутність засобів ІКТ, відсутність підключення до мережі Інтернет); наявність/відсутність підтримки у навчанні (допомоги батьків чи інших членів сім'ї); наявне освітнє середовище (присутність членів сім'ї в приміщенні під час навчання). Також дослідники відзначили, що наявність потенційних складностей в організації дистанційного навчання безпосередньо пов'язана з соціально економічним статусом родини (Orbach et al., 2023, p. 4).

Федеральний уряд Німеччини ініціював національну програму «Надолуження після корони» (Aufholen nach Corona). Кошти були надані урядам федеральних земель для фінансування та реалізації компенсаційних заходів, спрямованих на зменшення рівня прогалин у знаннях з математики, німецької та англійської мов; на організацію індивідуальних занять та занять у малих групах під час літніх канікул та на початку нового 2021/2022 навчального року, з особливим акцентом на учнях з сімей мігрантів (Torizov, Lokshyna & Holovko, 2023, p. 9).

На основі узагальнення даних досліджень зроблено висновки про важливість зменшення негативного впливу дистанційного навчання на освітні результати. З цієї метою постало завдання: 1) розробити і реалізувати комплексні освітні програми, які будуть враховувати особливості потреб кожної дитини, забезпечувати доступ до якісних

ресурсів та підтримку з боку вчителів і батьків, особливо у складних соціально-економічних умовах; 2) адаптувати освітні стратегії для забезпечення рівного доступу до якісної освіти для всіх учнів, незалежно від їх соціально-економічного статусу або культурного походження; 3) забезпечити у післядипломній підготовці вчителів, використання ІКТ в початковій освіті, індивідуалізацію навчання та взаємодію вчителів з батьками, що мають відігравати суттєву роль у запобіганні негативних наслідків дистанційної освіти дітей, які перебувають у складних життєвих і навчальних умовах.

Ключові слова: навчальні втрати, Німеччина, пандемія COVID-19, шкільна освіта.

Література

- Blaskó, Z., Costa, P. da, & Schnepf, S. V. (2022). Learning losses and educational inequalities in Europe: Mapping the potential consequences of the COVID-19 crisis. *Journal of European Social Policy*, 32(4), 361–375. <https://doi.org/10.1177/09589287221091687>
- Freundl, V., Lergertporer, P., & Zierow, L. (2021). Germany's education policy during the COVID-19 crisis. *Zeitschrift für Politikwissenschaft*, 31, 109–116. <https://doi.org/10.1007/s41358-021-00262-7>
- Orbach, L., Fritz, A., Haase, V. G., Dowker, A., & Räsänen, P. (2023). Conditions of distance learning and teaching and their relation to elementary school children's basic number skills after the suspension of face-to-face teaching during the COVID-19 pandemic. *Frontiers in Education*, 8. <https://doi.org/10.3389/educ.2023.1083074>
- Topuzov, O., Lokshyna, O., & Holovko, M. (2023). Learning losses: the complexity of problem in the context of war in Ukraine. *Education: Modern Discourses*, 6, 7–17. <https://doi.org/10.37472/2617-3107-2023-6-01>
- Wößmann, L., Freundl, V., Grewenig, E., Lergertporer, P., Werner, K., & Zierow, L. (2021). Bildung erneut im Lockdown: Wie verbrachten Schulkinder die Schulschließungen Anfang 2021? *ifo Schnelldienst*, 74(5), 36–52. <https://www.ifo.de/node/62846>